Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Thomae Aquinatis Summae theologicae secunda secundae, q. 1-74 tit. - Cod. Aug. perg. 165

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[S.l.], [15. Jahrh.]

Quaestio LXXI-LXXIII

urn:nbn:de:bsz:31-61930

Visual Library

Item alia q̄ro d' iniusticia q̄ fit in iudicio ex pte advocatoꝝ

ꝯmittitur falsum testimonium
non enim qt aliqui fiant qui cu
abiuria facerent impedir̄. Sed
solum ei qui sua iusticia tollit. Tercio
ꝯtra falsitate. S. q omne men
dacium est peccatum. et ꝯtra hoc no tꝫ
falsum testimo. q ſſ ſit peccatum
mortale. ¶ Ad i. g° dd' q intes
tonio ferendo non debꝫ ho pito
asserere q ſciens .i° de quo certus
non est. Sed dubium debet sub dubio
ꝯferre. et id de quo certus est pro
to asserere. Sed quia ꝯtingit ex labi
litate humane memorie q repu
tat se ho quoqꝫ certum esse de eo
q falsum est. Si ad cu debita sol
licitudine recogitans estimet se
certum esse de hoc q falsum est non
peccat mortalit̄ si asserens. q
non dicit falsum testimo. p̄ſe et ex
intencione. Sed ꝯtingendo q id q
intendit. ¶ Ad ii dd' q iniustum iu
dicium iudicium non est. et io ex iu
dicio falsum testimo. in iniusto iu
dicio platum ad iusticiam impe
diendam non tꝫ racioꝫ peti mor
talis. Sed solum ex iuramento violato.
¶ Ad iii dd' q homines maxime
abhorrent peta. que sunt ꝯ deum
q' gravissima sunt q est piuriꝫ
non aut ita abhorrent peta que
sunt ꝯ proximum. et io ad maioreꝫ
certitudine testimoy requiritur te
stis iuramentum. ¶

Deinde ꝯsiderandum est
de iniusticia q fit
in iudicio ex pte advo
catoꝝ. Et circa hoc queru
ntur. Primo utrum advo
catus teneatur p̄stare patrocini
um causae pauperum. Secundo utrum aliquis debeat
arceri ab officio advocati. Tercio
utrum advocatus peccet iniusta causam

defendendo. Quarto utrum peccet
pecuniam accipiendo p̄ suo patro
cinio. Ad i. sic p̄cedit. videt q advo
catus teneatur patrocinium
p̄stare causae pauperum. Dr enim
exo. xxiii. Si videris asinum
odientis te iacere sub onere non p̄tra
sibis. sed sublevabis cum eo. Sed non
minus periculum imminet pauperi si
eius causa ꝯ iusticiam opprimat
quam si eius asinus iaceat sub onere.
g° advocatus tenetur p̄stare pa
trocinium causae pauperum. ¶ Prt. Gre
gorius dt in quadam omelia. habens
intellectum curet omino ne taceat
habens rerum affluenciam omnia
non torpescat. habens artem qua re
gitur usum illius cum proximo partiatur
habens loquendi locum apud divitem
pro pauperibus intercedat. talenti enim
nomine cuilibet reputabitur q vel
minimum accepit. Sed talentum cōmis
sum non abscondere. sed fideliter
dispensare quilibet tenetur q pa
tet ex pena servi abscondentis
talentum. Mt. xxv. g° advocatus
tenetur pro pauperibus loqui. ¶ Prt. pre
ceptum de operibus misericordie adimple
dis cum sit affirmativum obligat
pro loco et tempore q est maxime in neccessitate.
Sed tempus necessitatis videtur esse qn alicuius
pauperis causa opprimitur. g° in tali
casu videtur q advocatus teneatur
pauperibus patrocinium p̄stare. ¶ Sed
q non minor necessitas est indigentis
cibo q indiget advocato.
Sed ille qui habet potestatem cibandi
non semper tenetur pauperem cibare. g°
nec advocatus semper tenetur causae pa
uperum patrocinium p̄stare. ¶ Resp. dd'
q cum p̄stare patrocinium causae
pauperum ad opus misericordie pertinet
idem est g° hic dd'. q' et sup'

de aliis misericordie operibus dictum est. Nullus enim sufficit omnibus indigentibus misericordie opus impendere. Et ideo sicut Augustinus dicit i. de doctrina christiana ¶ Cum omnibus prodesse non possis hiis potissime consulendum est qui pro locorum et temporum vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quadam sorte iunguntur. ¶ Dicit pro locorum oportunitatibus quia non tenetur homo perquirere indigentes quibus subveniat sed sufficit si eis qui sibi occurrunt misericordie opus impendat. Unde dicitur exo. xxiii ¶ Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti reduc ad eum. ¶ Addit autem et temporum quia non tenetur homo future necessitati alterius providere sed sufficit si presenti necessitati succurrat. ¶ Unde dicitur i. Jo. iii ¶ Qui viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo etc. ¶ Subdit autem quarumlibet rerum quia homo sibi specialiter coniunctis quacumque necessitudine maxime debet curam impendere sicut dicitur i. ad thimo. v ¶ Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit. quibus tamen occurrentibus considerandum restat utrum aliquis tanta necessitate patiatur quod non in promptu appareat quo ei possit aliter subveniri, et in tali casu tenetur ei opus misericordie impendere. si autem in promptu appareat quo ei aliter subveniri possit vel per se ipsum vel per aliam personam magis coniunctam aut maiorem facultatem habentem, non tenetur ex necessitate indigenti subvenire ita quod non faciendo peccet quamvis si subveniat absque tali necessitate laudabiliter faciat. ¶ Unde advocatus non tenetur semper cause pauperum patrocinium prestare sed solum

occurrentibus predictis conditionibus aliquin oporteret eum omnia alia negocia pretermittere et solis causis pauperum iuvandis intendere. ¶ Et idem dicendum est de medico quantum ad curationem pauperum. ¶ Ad i. ergo dicendum quod cum asinus iacet sub onere non potest aliter subveniri in casu isto nisi per adveniens subveniatur, et ideo tenetur. non autem teneretur si posset aliunde remedium afferri. ¶ Ad ii. dicendum quod homo talentum sibi creditum tenetur utiliter dispensare secundum debitam opportunitatem locorum et temporum et aliarum rerum ut dictum est. ¶ Ad iii. dicendum quod non quelibet necessitas causat debitum subveniendi sed solum illa que dicta est.

Ad iiii sic proceditur. Videtur quod inconvenienter aliquis secundum iura arceatur ab officio advocandi. ¶ Ab operibus enim misericordie nullus debet arceri sed patrocinium prestare in causis ad opera misericordie pertinet ut dictum est ergo nullus debet ab hoc officio arceri. ¶ Praeterea contrariarum causarum non videtur esse idem effectus sed esse deditum rebus divinis et esse deditum peccatis est contrarium, inconvenienter ergo excluduntur ab officio advocati quidam propter religionem ut monachi et clerici quidam autem propter culpam ut infames et heretici. ¶ Praeterea homo debet diligere proximum sicut se ipsum sed ad effectum dilectionis pertinet quod aliquis advocatus alicui cause patrocinetur. ¶ Inconvenienter ergo aliqui quibus conceditur pro se ipsis auctoritas advocandi prohibentur patrocinari causis aliorum. ¶ Sed contra est iii. q. vii. ubi multe persone arcentur ab officio postulandi. ¶ Respondeo dicendum quod aliquis impeditur ab aliquo actu duplici ratione. ¶ Uno modo propter impotentiam. ¶ Alio modo propter indecentiam, sed impotentia simpliciter

concludit aliquis abacho. Indecencia
autem non concludit omnes quia necessitas
decenciam tollere potest. Sic quia ab offi
cio aduocatorum prohibentur quidam propter
impotenciam eo quod deficiunt sensu
vel minori sicut furiosi et impuberes
vel exteriori sicut surdi et muti. Sunt
enim necessaria aduocato et maior
gracia quod possit coram iusticia assi
stere cause ostendere et item loqui
vel audire ut possit et pronunciare
et audire quod ei dicitur. Inde quia illis
defectibus patiuntur omnes prohibentur
ne sint aduocati ut patet in consensu pa
liis. Decencia autem huius officij ex
cendi tollitur de persona. Ut ecclesiastici quod adeo
est rebus maioribus obligatus. In
mediocribus et personis non decet ;
quamuis cause aduocatus esse nec
decens modo seculari quia hij propter se
sunt rebus diuinis assignati. Illo
rum persone defectu ut uel collegii
ut patet decere qui quociens
iudicio astare non possent ut spiri
alem non enim decet ut aliquis
nec pronus exponat qui ipse
ipso iusticia contempsit et in ista
mos infideles et dampnatos de
quibus temporibus non decet sint ad
uocati. In huius indecencie necessitas
confert et propter hoc huius persone po
ssunt esse ipsius uel quorum personis s
querunt uti officio aduocati. et
monachi contra monasterii sui sicut ab
bas precepit. Quod. Ad i. quod dicendum quod
aliquibus inest aliquis propter impote
ciam et propter indecenciam impe
diuntur. non enim omnia opera omne
omnibus decet sicut stultos non
decet consilium dare vel ignorat
es docere. Quod. Ad ij dicendum quod sicut
vicius corrumpit per superhabundanciam

et defectum ita ad sit indecens
et inmaius et terminus et propter
hoc quidam arcentur ab officio
constando causis quia sunt maior
es tali officio sicut religiosi et
clerici. quidam uero quia sunt minores
quam ut eis hoc officium competat sicut
infantes et infideles. Quod. Ad iij
dicendum quod non ita imminet homini neces
tas patrocinandi causis aliorum sic
ut propriis quia alij possent sibi ali
ter subuenire. Unde non est similitudo
uero. Quod. Ad ...

Ad iij sic proceditur videtur quod aduoca
tus non peccet si iniustam
causam defendat. Sicut enim oste
ditur pericia medici si infirmita
te desperata sanet. Ita etiam
ostenditur pericia aduocati si
etiam iniustam causam defendere po
ssit. Sed medicus laudatur si infirmita
te desperata sanet. Ergo etiam ad
uocatus non peccat. Sed magis
laudandus est si iniustam causam
defendat. Quod. Preterea a quolibet peccato
licet desistere. Sed aduocatus punitur
si causam suam prodidit. Ut habetur ij
q. iij. Ergo aduocatus non peccat
iniustam causam defendendo si eam
defendendam susceperit. Quod. Preterea ma
ius videtur esse peccatum si iniusticia u
tatur ad iustam causam defende
dam. Scilicet producendo falsos te
stes uel allegando falsas leges
quam iniustam causam defendendo quia
hoc est peccatum in forma. Illud in ma
teria. Sed uidetur aduocato licere talibus
astuciis uti sicut militi licet insidi
is pugnare. Ergo videtur quod aduocatus
non peccat si iniustam causam defe
dat. Quod. Sed contra est quod dicitur ij paralipomenon
xix. Impio prebes auxilium et
ideo iram domini merebaris. Sed

aduocatus defendens causā in
iustam ī pro pbet auxiliu q̄ ꝑ
cando ira dni incurrit ¶ Ad
dō ꝙ illatu est alie cooperari
ad malu faciedu sr̄ consulendo
siue adiuuando / siue qualitruqz
consentiendo / qz consiliās et coad
iuuās quoda mō est faciens.
Et aptus ad ro. i. ꝙ digni sūt
morte nō solu qui faciunt ſꝫ
etiā qui consentiunt facie
tibus ¶ Unde et supi dcm̄ est
ꝙ omēs tales ad restitucōz te
nentur ¶ Manifestu est aut ꝙ ad
uocatus et auxiliu et consiliu ꝑ
tat ei cuius cause patrocinat ¶ Un
si scient' iniusta causā defendit
absqz dubio grauit peccat et ad
restitucōz tenet eius dapni q̄ p̄ s̄
iusticia ꝑ eius auxiliu altra ꝑs
incurrit. / si aūt ignorāt iniustā
causā defendat putās ee ius
ta excusat ſꝫ modu q̄ igno
rancia excusare pt ¶ Ad i. q̄
dō ꝙ mediū accipiēs iniura
ī firmitate dessperata nulli fa
cit iniuria / aduocatus aut sustēpi
ens causā iniusta iniuste ledit
eu q̄ ꝙ patrociniu p̄stat et
io nō est silis racō / quamuis eni
laudabilis uideat' q̄ ꝑtu adpi
na aut tn̄ peccat qui adinu
sticia voluntat' qua abutitur
arte ad malu ¶ Ad ii dō ꝙ
aduocatus si in principio credidit cāz
esse iustā et postea ꝓcessu
apparuerit ea esse iniustā nō
debz ea ꝓdere ut s. aliā ꝑte
iuuet. uel secreta sue cause al
teri pti reuelet. ¶ Pt tn̄ et debz
cāz deserere. uel eū cuius cau
sam agit ad cedēdū inducere

siue adꝓponendu siue aduersarii
dapno ¶ Ad iii dō ꝙ sicut su
pra dictu est militi ut dun ex
titus licet ī bello iusto exii sidyos
agere ea que facere debz prudent'
occultando nō a falsitate frau
dulenter faciendo. qz etiā hosti
fuare fide oz ¶ Sicut tullius dr̄ ī p̄o
de offic' ¶ Unde et aduocato de
fendenti causā iusta licet pru
dent' occultare ea quibz impediri
posset ꝓcessus eius. nō aūt lz
ei aliqua falsitate uti ¶
Articulus iiii Si pra vi ꝙ aduoca
to nō liceat ꝓ suo patrocinio
pecuniā accipe. opa eni mie
nō sūt intuitu humane remunera
cōis facienda. ſꝫ ꝑ luc. xiiii. cu
facis prandiu aut cena noli uo
care amicos tuos neqz uicinos
diuites ne forte et ipi te inui
tet. et fiat ē retribucō / ſꝫ pre
re patrociniu cause alicuius ꝑtinet
ad opa mie ut dictu est ergo nō
licet aduocato accipe ī tribucō
pecunie ꝓ patrocinio p̄stito ¶ Pr
spuale nō est ꝑ tpali comutand'
ſꝫ patrociniu p̄stitu vr̄ esse qdā
spuale cu sit usus sc̄ie iuris ergo
nō licet aduocato ꝓ patrocinio
p̄stito pecuniā accipe ¶ Pr̄ sic
aduocatu ꝑtinet ꝑsona aduoca
ti ita etiā ꝑsona iudicis et ꝑ
sona testis ¶ Sꝫ s. aug' ad ma
cedoniu nō debz iudex uen
dere iustu iudiciu nec testis uerū
testioniu. ergo nec aduocatus poterit
uendere iustu patrociniu ¶ Sed
q̄ est ꝙ aug' dr̄ ibide ꝙ ad
uocatus licite vendit iustu pa
trociniu et iuris ꝑitus verū consi
liu ¶ Rn̄ dō ꝙ ea q̄ quis

Item alia questio · q. lxxii · de Contumelia

non tenetur alicui exhibere iuste pro earum exhibitione recompensationem accipere manifestum est. Aut quod advocatus non semper tenetur patrocinium prestare aut consilium dare causis aliorum. Et ideo si vendat suum patrocinium sive consilium non agit contra iustitiam. Et eadem ratio est de medico opem ferente ad sanandum et de omnibus aliis huiusmodi personis. Dum tamen moderate accipiant considerata conditione personarum et negociorum et laboris et consuetudine patrie. Si autem per improbitatem aliquid immoderate extorqueat peccat contra iustitiam. Unde Augustinus dicit ad Macedonium quod ab his extorta per immoderatam improbitatem repeti solent, data per tollerabilem consuetudinem non solent. Ad primum ergo dicendum quod non semper que homo potest misericorditer facere tenetur facere gratis, alioquin nulli liceret aliquam rem vendere quia quamlibet rem potest homo misericorditer impendere. Sed quando eam misericorditer impendit non humanam sed divinam remunerationem querere debet. Et similiter advocatus quando causis pauperum misericorditer patrocinatur non debet intendere remunerationem humanam sed divinam. Non tamen semper tenetur gratis patrocinium impendere. Ad secundum dicendum quod etsi scientia iuris sit quoddam spirituale tamen usus eius fit opere corporali. Et ideo pro eius recompensatione licet pecuniam accipere, alioquin nulli artifici liceret de arte sua lucrari. Ad tertium dicendum quod iudex et testes communes sunt utrique parti, quia iudex tenetur iustam sententiam dare et testis tenetur dicere veritatem testimonii. Iustitia autem et veritas non declinat in unam partem magis quam in aliam. Et ideo iudicibus de publico sunt stipendia laboris statuta et testes accipiunt non quasi pretium testimonii sed quasi stipendium laboris expensas vel ab utraque parte vel ab ea a qua inducuntur, quia nemo militat stipendiis suis unquam, ut dicitur I ad Cor. IX. Sed advocatus alteram partem tantum defendit. Et ideo licite potest pretium accipere a parte quam adiuvat.

Deinde considerandum est de iniuriis verborum que inferuntur extra iudicium. Et primo de contumelia. Secundo de detractione. Tertio de susurratione. Quarto de derisione. Quinto de maledictione. Circa primum queruntur iiii. Primo quid sit contumelia. Secundo utrum omnis contumelia sit peccatum mortale. Tertio utrum oporteat contumeliosos reprimere. Quarto de origine contumelie.

Ad i. sic proceditur. Videtur quod contumelia non importat quoddam nocumentum proximo illatum cum pertineat ad iustitiam. Sed verba nullum nocumentum videntur inferre proximo nec in rebus nec in persona. Ergo contumelia non consistit in verbis. Praeterea contumelia videtur in quadam dehonoratione. Sed magis aliquis potest inhonorari seu vituperari factis quam verbis. Ergo videtur quod contumelia non consistit in verbis sed magis in factis. Praeterea dehonoratio que verbis dicitur convicium vel improperium. Sed contumelia videtur differre a convicio et improperio. Ergo contumelia non consistit in verbis. Sed contra nihil auditu percipitur nisi verbum. Sed contumelia auditu percipitur, secundum illud Ier. xx. Audivi contumelias in circuitu. Ergo contumelia est verbis.

Ad secundum dicendum quod contumelia importat dehonorationem alicuius quod quidem contingit dupliciter. Cum enim honor aliquam excellentiam consequatur. Uno modo aliquis alium dehonorat cum privat eum excellentia propter quam habebat honorem quod quidem fit per peccata factorum de quibus supra dictum est. Alio modo cum id quod est contra honorem alicuius deducit in notitiam eius et aliorum. et hoc proprie pertinet ad contumeliam quod quidem fit per aliqua signa. Sed sicut Augustinus dicit in ii de doctrina christiana omnia signa verbis comparata paucissima sunt. Verba enim inter homines obtinuerunt principatum significandi quecumque animo concipiuntur et ideo contumelia proprie loquendo in verbis consistit. Unde Ysidorus dicit in libro ethymologiarum quod contumeliosus dicitur aliquis quia velox est et tumet verbis iniurie. Quia tamen etiam per facta aliqua significatur aliquid que in hoc quod significant habent vim verborum significantium. inde est quod contumelia extenso nomine etiam in factis dicitur. Unde Ro. i super illud contumeliosos superbos dicit glossa quod contumeliosi sunt qui dictis vel factis contumelias et turpia inferunt.

Ad tertium dicendum quod verba secundum suam essentiam id est inquantum sunt quidam soni audibiles nullum nocumentum alii inferunt nisi forte gravando auditum puta cum aliquis nimis alte loquitur. Inquantum vero sunt signa representantia aliquid in notitiam aliorum sic possunt multa dampna inferre. Inter que unum est quod homo dampnificetur quantum ad detrimentum honoris sui vel reverentie sibi ab aliis exhibende. Et ideo maior est contumelia si aliquis alicui defectum suum dicat coram multis. et tamen si sibi soli dicat potest esse contumelia inquantum ipse qui loquitur contra audientem irreverentiam agit.

Ad quartum dicendum quod intantum aliquis aliquem factis dehonorat inquantum illa facta vel faciunt vel significant illud quod est contra honorem alicuius. quorum primum non pertinet ad contumeliam sed ad alias iniustitie species de quibus supra dictum est. Secundum vero pertinet ad contumeliam inquantum facta habent vim verborum in significando.

Ad quintum dicendum quod convicium et improperium consistunt in verbis sicut et contumelia. quia per omnia hec representatur aliquis defectus alicuius in detrimentum honoris ipsius. Huiusmodi autem defectus est triplex. Scilicet defectus culpe qui representatur per verba contumeliosa. et defectus generaliter culpe et pene qui representatur per convicium quia vicium consuevit dici non solum anime sed etiam corporis. Unde si quis alicui dicat iniuriose eum cecum convicium quidem dicit sed non contumeliam. Si quis autem dicat alteri quod sit fur non solum convicium sed etiam contumeliam infert. Quandoque vero representat aliquis alicui defectum minorationis sive indigentie qui etiam derogat honori consequenti quamcumque excellentiam. et hoc fit per verbum improperii quod proprie est quando aliquis iniuriose alicui ad memoriam reducit auxilium quod contulit ei necessitatem patienti. Unde dicitur Ecclesiastici xx. Exigua dabit et multa improperabit. Quandoque tamen unum istorum pro alio ponitur.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod contumelia vel convicium non sit peccatum…

mortale ¶ Nullum enim peccatum mor-
tale est actus alicuius virtutis. Sed
quandoque est actus alicuius virtutis
scilicet eutrapelie ad quam pertinet con-
viciari secundum philosophum in iiii ethicorum ergo
convicium sive contumelia non est pec-
catum mortale ¶ Praeterea peccatum mortale
non invenitur in viris perfectis qui tamen
aliquando contumelias aliquibus di-
cunt. Sicut patet de apostolo qui ga-
lathas iii dixit O insensati gala-
the. Et dominus dicit luce ultimo O
stulti et tardi corde ad credendum
ergo convicium sive contumelia non est pec-
catum mortale ¶ Praeterea quamvis id
quod est peccatum veniale ex genere po-
ssit fieri mortale potest esse veniale
ut supra habitum est. Si igitur dicere
convicium vel contumeliam esset peccatum
mortale ex genere suo sequeretur quod semper
esset peccatum mortale quod videtur esse
falsum ut patet in eo qui leviter
et ex surreptione vel ex levi
ira dicit aliquod verbum contumeliosum
non ergo contumelia vel convicium ex genere
suo est peccatum mortale ¶ Sed contra
Nihil meretur poenam aeternam infer-
ni nisi peccatum mortale. Sed con-
vicium vel contumelia meretur poenam
inferni secundum illud Mathei v. Qui dixerit
fratri suo fatue reus erit gehenne
ignis ergo convicium vel contumelia est
peccatum mortale ¶ Respondeo dicendum quod sicut
supra dictum est. Verba in quantum sunt
soni quidam non sunt in nocumen-
tum aliorum. sed in quantum significant aliquid
quae quidem significatio ex interiori af-
fectu procedit. Et ideo in peccatis verborum
maxime considerandum videtur ex quo affectu
aliquis verba proferat. Cum igitur
convicium seu contumelia de sui ratione
importet quandam dehonorationem si in-
tentio proferentis ad hoc feratur

ut aliquis per verba quae profert ho-
norem alterius auferat hoc proprie
et per se dicitur convicium vel con-
tumelia. et hoc est peccatum mortale
non minus quam furtum vel rapina
non enim homo minus amat suum
honorem quam rem possessam. Si
vero aliquis verbum convicii vel contumelie
alteri dixerit non tamen animo deho-
norandi. sed forte propter correctionem
vel propter aliquid huiusmodi. non dicit convicium vel
contumeliam formaliter et per se. sed per acci-
dens et materialiter. in quantum scilicet dicit
id quod potest esse convicium vel contumelia
Unde hoc potest esse quandoque peccatum veni-
ale. quandoque autem absque omni peccato
in quo tamen necessaria est discretio ut mo-
derate homo talibus verbis utatur quia
posset esse ita grave convicium quod
per incautelam prolatum auferret hono-
rem eius contra quem proferretur et tunc
posset homo peccare mortaliter etiam
si non intenderet dehonorationem alte-
rius. sicut etiam si aliquis incau-
te alium ex ludo percutiens gra-
viter ledat culpa non caret ¶
Ad primum ergo dicendum quod ad eutrapelum pertinet
dicere aliquod leve convicium non ad de-
honorationem vel ad contristationem eius
in quem dicitur. sed magis causa delectationis et
ioci. et hoc potest esse sine peccato si
debite circumstantie observentur
si vero aliquis non reformidet
contristare eum in quem profert huiusmodi io-
cosum convicium dummodo aliis risum
excitet hoc est vitiosum ut ibidem
dicitur ¶ Ad secundum dicendum quod sicut licitum
est aliquem verberare vel in rebus
damnificare causa discipline. ita
etiam et causa discipline potest
ad alium quem debet corrigere verbum
aliquod conviciosum dicere. Et hoc mo-

duos discipulos vocavit stul-
tos. Et apostolus galathas insen-
satos. Tamen sicut dicit Augustinus
in libro de sermone domini in monte
raro et cum magna necessitate
obiurgaciones sunt adhibende in
quibus non nobis sed ut deo
serviatur instemus. ¶ Ad 2m dicendum quod
tu contrarium gravius ut contumelie quo
ad dicentem dependeat ex
contumelie quod sit peccatum veniale
si sit leve quoddam non inferens
honoris dehonestacionem et profer-
atur ex aliqua animi levitate vel
ex levi ira absque firmo proposito
aliquem dehonestandi. Puta
cum quis intendit aliquem per
hoc leviter contristare. ¶ 6.

Adhuc sit peccatum vi quod aliquis
non debeat contumelias sibi
illatas sustinere, qui enim susti-
net contumeliam sibi illatam au-
daciam nutrit conviciantis. Sed hoc non
est faciendum. Ergo homo non debet
sustinere contumeliam sibi illatam
sed magis conviciati respondere. ¶ Pre-
terea plus homo debet se diligere quam alium.
Sed aliquis non debet sustinere quod
alteri convicium inferatur. Unde dicitur
Proverbiorum xxvi. Qui imponit stulto
silencium iras mitigat. Ergo et
aliquis non debet sustinere contumelias
illatas sibi. ¶ Preterea non licet ali-
cui vindicare se ipsum. Sed dicitur mihi vin-
dictam et ego retribuam. Et ad
non resistendo contumelie se vindi-
cat. Secundum quod Crisostomus: Si vindicare vis
sile et funestam ei dedisti pla-
gam. Ergo aliquis non debet silendo susti-
nere verba contumeliosa sed magis re-
spondere. ¶ Sed contra est quod dicitur in psalmo
Qui inquirebant mala mihi locuti
sunt vanitates. Et postea

subdit. Ego autem tanquam surdus
non audiebam et sicut mutus non
aperiens os suum. ¶ Respondeo dicendum quod si-
cut paciencia necessaria est in hiis que
contra nos fiunt ita eciam in hiis que
contra nos dicuntur. Precepta autem pa-
ciencie in hiis que contra nos fiunt sunt
in preparacione animi habenda sicut Au-
gustinus in libro de sermone domini in monte
exponit illud preceptum domini. Si
quis percusserit te in una maxilla
prebe ei et aliam, ut scilicet homo sit pa-
ratus hoc facere si opus fuerit. Non tamen
hoc semper tenetur actu facere
quia nec ipse dominus hoc fecit. Sed cum sus-
cepisset alapam dixit quid me ce-
dis. Ut habetur Iohannis xviii. Et ideo
eciam circa verba contumeliosa que contra
nos dicuntur est idem intelligendum.
Tenemur enim habere animum paratum ad
contumelias tollerandas si expedi-
ens fuerit. Quandoque tamen oportet ut con-
tumeliam illatam repellamus propter
duo. Primo quidem propter bonum eius
qui contumeliam infert ut videlicet
eius audacia reprimatur et deinceps
talia non attemptet. Secundum illud Proverbiorum xx-
vi. Responde stulto iuxta stulticiam
suam ne sibi sapiens videatur.
Alio modo propter bonum multorum
quorum profectus impeditur propter contume-
lias nobis illatas. Unde Grego-
rius dicit super Ezechielem omelia ix. Hii
quorum vita in exemplo imitacionis
posita est debent si possunt
detrahencium sibi verba compescere
ne eorum predicacionem non audiant
qui audire poterant et in pravis
moribus remanentes bene vivere
contempnant. ¶ Ad primum ergo dicendum quod auda-
ciam conviciantis contumeliosi debet

ad modestiam in persona sua pertinet offi
citatur non propter cupiditatem
quam honoris. Unde dicitur Proverbiorum
xxvi. Ne respondeas stulto iuxta
stultitiam suam ne efficiaris ei similis
¶ Ad secundum dicendum quod ille qui alienas
contumelias reprimit non ita timet
cupiditatem quam honoris. sicut
cum aliquis repellit contumelias
quas magis vitare aut proterve
excitatur affectu ¶ Ad tertium dicendum quod
si ad hoc tacet ut tacendo con
tumeliatorem ad iracundiam provo
cet pertinet hoc ad vindictam. Sed si ad
tacet volens dare locum ire hoc
est laudabile. Unde dicitur Ecclesiastici viii
Non litiges cum homine linguato et
non struas in ignem illius ligna ¶
Ad quartum sic proceditur videtur quod contumelia
non oriatur ex ira. Quia dicitur
Proverbiorum xi. Ubi superbia ibi
contumelia. Sed ira est vitium distin
ctum a superbia. ergo contumelia oritur non
ex ira ¶ Preterea Proverbiorum xx dicitur. Omnes
stulti miscentur contumeliis. Sed
stultitia est vitium oppositum sapi
entie ut supra habitum est. Ira autem
opponitur mansuetudini. ergo con
tumelia non oritur ex ira ¶ Preterea nul
lum peccatum diminuitur ex sua causa.
Sed peccatum contumelie diminuitur si
ex ira proferatur. Gravius enim pec
cat qui ex odio contumeliam infert
quam qui ex ira ¶ Sed contra est quod Gre
gorius dicit xxxi Moralium quod ex
ira oriuntur contumelie ¶ Respondeo dicendum
quod cum unum peccatum possit ex di
versis oriri. ex illo tamen dicitur prin
cipaliter habere originem ex quo fre
quentius procedere consuevit propter

propinquitatem ad finem eius. Contu
melia autem magnam habet propinqui
tatem ad finem ire qui est vindi
cta. Nulla enim vindicta est ma
gis in promptu quam inferre
contumeliam alteri. Et ideo contumelia
maxime oritur ex ira ¶ Ad primum ergo
dicendum quod contumelia non ordinatur ad fi
nem superbie qui est celsitudo.
et ideo contumelia non directe oritur
ex superbia. Disponit tamen superbia
ad contumeliam. quia hii qui se
superiores estimant facilius ali
os contempnunt et iniurias eis
irrogant. Facilius enim irascun
tur utpote reputantes in
dignum quicquid contra eorum voluntatem a
gitur ¶ Ad secundum dicendum quod secundum Philosophum in
vii Ethicorum ira non perfecte audit
rationem. Et sic iratus patitur ra
tionis defectum. In quo convenit cum st
ultitia. Et propter hoc ex stultitia
oritur contumelia secundum affinitatem quam
habet cum ira ¶ Ad tertium dicendum quod secundum
Philosophum in ii Rhetorice iratus inten
dit manifestam offensam quod non
curat odiens. Et ideo contumelia
que importat manifestam iniuriam ma
gis pertinet ad iram quam ad odium.

Deinde considerandum est
de detractione. Et circa
hoc queruntur iiii. Primo
quid sit detractio. Secundo
utrum sit peccatum mor
tale. Tertio de comparatione eius ad
alia peccata. Quarto utrum peccet
aliquis audiendo detractionem.

Ad primum sic proceditur videtur quod detrac
tio non sit denigratio alie
ne fame per occulta verba. Ut
a quibusdam diffinitur. Occultum enim
et manifestum sunt circumstantie non
constituentes speciem peccati. Accidit

cum contrito quod annullatur seu attenuatur
vel arcuatur. Sed contra quod non consi-
stit species contrarii non continet ad-
ditionem ipsius nec debet poni
in eius diffinitione. Sed ad rationem de-
tractionis non pertinet quod fiat
per occulta verba. ¶ Preterea ad rationem fa-
me pertinet quod publica notitia. Si
igitur per detractionem denigratur fa-
ma alicuius non poterit hoc fieri per verba
occulta sed per verba manifeste di-
cta. ¶ Preterea ille detrahit qui aliquid
subtrahit vel diminuit de eo quod
est. Sed quandoque denigratur fama ali-
cuius etiam si nichil subtrahatur de
veritate. Puta cum aliquis vera cri-
mina alicuius pandit. Ergo non omnis de-
nigratio fame est detractio. ¶
Sed contra est quod dicitur Eccl. x. Si mor-
deat serpens in silentio nichil
eo minus habet qui occulte de-
trahit. Ergo occulte mordere fa-
mam alicuius est detrahere. ¶ Respondeo dicendum
quod sicut facto aliquis alii nocet
dupliciter, manifeste quidem sicut ra-
pina vel quecumque violentia illata,
occulte autem sicut in furto et do-
losa percussione. Ita etiam verbo
aliquis dupliciter aliquem ledit. Uno modo
in manifesto et hoc fit per contumeliam
ut supra dictum est. Alio modo oc-
culte et hoc fit per detractionem.
Ex hoc autem quod aliquis manifeste verba contra
alium profert videtur eum contempnere.
Unde ex hoc ipso dehonorat
et ideo contumelia detrimentum affert
honori eius in quem profertur. Sed qui
verba contra aliquem profert occulte vi-
detur eum magis quam contempnere.
Unde non directe infert detri-
mentum honori sed fame in quantum
huiusmodi verba occulte proferens quantum
in ipso est eos qui audiunt facit
malam opinionem habere de eo contra
quem loquitur. Hoc enim intendere
videtur et ad hoc conatur detrahens
ut eius verbis credatur. Unde patet
quod detractio differt a contumelia
dupliciter. Uno modo quantum ad modum pro-
ponendi verba quia scilicet contumeliosus ma-
nifeste contra aliquem loquitur, detractor
autem occulte. Alio modo quantum ad finem
intentum sive quantum ad nocumentum
illatum quia scilicet contumeliosus derogat
honori, detractor fame. ¶ Ad primum
ergo dicendum quod in involuntariis commutationibus
ad quas reducuntur omnia nocumenta
proximo illata verbo vel facto diversificat
rationem peccati occultum et manifes-
tum quia alia est ratio involuntarii
per violentiam et per ignorantiam ut
supra dictum est. ¶ Ad secundum dicendum quod verba
detractionis dicuntur occulta non sim-
pliciter sed per comparationem ad eum de quo dicuntur
quia eo absente et ignorante dicuntur.
Sed contumeliosus in faciem contra hominem loquitur.
Unde si aliquis de alio male
loquatur coram multis eo absente de-
tractio est. Si autem eo solo presente
contumelia est. Quamvis etiam si cum
soli aliquis de absente malum dicat
corrumpit famam eius non in toto
sed in parte. ¶ Ad tertium dicendum quod aliquis di-
citur detrahere [illegible] non quia diminuat
de veritate sed quia diminuit famam
eius quod quidem quandoque fit directe
quandoque indirecte. Directe quidem quadrupliciter.
Uno modo quando falsum imponit alteri.
Secundo quando peccatum adauget suis
verbis. Tertio quando occultum revelat. Quarto
quando id quod est bonum dicit mala
intentione factum. Indirecte autem vel
negando bonum alterius vel malitiose
reticendo. ¶

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod detractio
non sit peccatum mortale

Nullus em actus ũtut est pec-
cati mortale sz reuelare pctm oc-
cultu qz sicut dictu est ad detr-
tione ptinat est actus ũtut ul
vitatis. Cu ad frater pctm de
nuciat eius emendacoz intedes
ul eciā est actus iusticie cu ad
frēz accusat. Qr detractio est pc-
ctm mortale ¶ qz Aug. d. pueri
verbis cu detractoibz no comu-
nicare. Et gl. h̄ comparat uicio pi-
edicatur totu genus humanu. Sz nu-
llu pctm mortale i toto humano gene-
re iuenit qz multi abstinet a pctis
mortali. Peta ꝯ uenalia sūt q in ho
inibus inueniunt. Ꝗ detractio
est pctm veniale ¶ qz Aug. i
omelia de igne purgatorio inter
peta minuta ponit qn cu omi
facilitate ul temeritate male
dicit q ptinet ad detractoez. Ꝗ de-
tractio est pctm veniale ¶ Sz
q est q ro. i. dr Detractores
deo odibiles. q io addit Et dr
gl. ne leue putetur pctm h q
ꝯsistit in uerbis ¶ Rn dd q sic
sup dcm est peta uboꝝ maxime
sut ꝯsiderāda ex intencoe dicent dicendi
tanda. Detractio aut s̄ sua racoz
ordinat ad denigranda famaz
alicui9 Vnde ille pprie loquēdo
detrahit qui ad h̄ de aliquo obloq-
uitur absente ut eius fama deni-
gret. Auferre aut alicui fam-
am valde gue est qz int̄ res te-
porales vr fama esse preciosior
p quā homo deflectu ho impedit a mul-
tis agendis pp qz dr Eccl. xli.
Curam habe de bono noie hoc
enim magis pmanebit tibi q̄ m-
ille thesauri magni et preciosi.
Et io detractio pprie loquedo
est pctm mortale Contingit

tn quoz qz aliqs dicat aliq verba
p que diminuit fama alicui9
no hoc intendens s; ad aliud h
aut no est detrahe pprie et formalr
loquēdo s; solu materialr et qsi per acci-
dens. Et si quidē ūba p que fa-
ma alicui9 diminuit pferat aliqs
pp aliq bonu ul necessariu debi-
tis circūstancijs obsuatis no est
pctm nec pt dici detractio. Si aūt
pferat ex animi leuitate ul pp aliqd
no necessariu no est pctm mor-
tale nisi forte ūbu qd dr sit adeo
graue qz notabilr fama alicui9
ledat. Et precipue in his que pti-
net ad honestatē uite qz ex ipso
ipo genere ūboꝝ h̄t racoz pcti
mortalis. Et tenet aliqs ad restitu-
tione fame sicut ad restitucoez
cuiuslibz rei subtracte eo mo quo
supra dictu est cu de restitucoe age-
batur ¶ Ad i. ergo dd qz reuelare
pctm occultu alicui9 pp ei9 emē-
dacoez denunciādo ul pp bonu
publice iusticie accusādo non e
detrahe ut dcm est ¶ Ad ij dd q
glo. illa no dicit qz detractio i to-
to genere humano inueniat s; addit
pene. tn qz stultoꝝ infinitus est
nus et pauci sūt qui ambu-
lant via salutis. tn eciā quid
pauci ul nulli sut qui no aliqn
ex animi leuitate aliqd dicunt Un ali-
quo ul leuit alicui9 fama mi-
nuit. Quia ut dr Jac. iij Si
quis in ūbo no offendit h pfe-
ctus est uir ¶ Ad iij dd q Aug
qn loquit in casu illo q aliqs dt
aliqd leue malu de alio no ex
intencoe nocendi s; ex animi leui-
tate ut ex lapsu lingue ¶
Ad iiij sic pce videt q de-
tractio sit grauius oibz pctis

que ypocrisis committitur quia sic illud Psalmi: Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi. Dicit glosa: Plus nocent membris Christi detrahentes ypocrite qui male credituros inficiunt quam qui eius carnem mox resurrecturam crucifixerunt. Item quia videtur quod detractio sit gravius peccatum quam homicidium, quanto gravius est occidere animam quam occidere corpus. Sed homicidium est gravius inter cetera peccata que in proximum committuntur. Ergo detractio est simpliciter inter alia gravior. q Item detractio videtur esse gravius peccatum quam contumelia quia contumeliam potest homo repellere, non autem detractionem latentem. Sed contumelia videtur esse maius peccatum quam adulterium quia adulterium unit duos in una carne, contumelia autem multos in multa dividit. Ergo detractio est maius peccatum quam adulterium, quod tamen inter alia peccata que sunt in proximum magnam gravitatem habet. q Item [illegible] detractio aut contumelia. Ut patet per Gregorium xxxi Moralium. Sed invidia est maius peccatum quam tu... Ergo et detractio est maius peccatum quam contumelia et sic idem quod prius. q Item tanto aliquod peccatum est gravius quanto graviorem defectum inducit. Sed detractio inducit gravissimum defectum scilicet excecationem mentis. Dicit enim Gregorius: quid aliud detrahentes faciunt nisi quod in pulverem sufflant et oculos suos terra excecant ut unde plus detractionis perflant inde minus veritatis videant. Ergo detractio est gravissimum peccatum inter ea que committuntur in proximum. q Sed contra gravius est peccare facto

quam verbo. Sed detractio est peccatum verbi, adulterium autem et homicidium et furtum sunt peccata in facto. Ergo detractio non est gravius ceteris peccatis que sunt in proximum. q Respondeo dicendum quod peccata que committuntur in proximum sunt pensanda per se quidem secundum nocumenta que proximo inferuntur, quia ex hoc habent rationem culpe. Tanto autem est maius nocumentum quanto maius bonum demitur. Cum autem sit triplex bonum hominis, scilicet bonum anime et bonum corporis et bonum exteriorum rerum, bonum autem anime quod est maximum non potest ab aliquo tolli nisi occasionaliter, puta per malam persuasionem que necessitatem non infert. Sed alia duo bona scilicet corporis et exteriorum rerum possunt ab aliquo violenter auferri. Sed quia bonum corporis preeminet bono exteriorum rerum, graviora sunt peccata quibus infertur nocumentum corpori quam ea quibus infertur nocumentum exterioribus rebus. Unde inter cetera peccata que sunt in proximum homicidium gravius est per quod tollitur vita proximi iam actu existens. Consequenter autem adulterium quod est contra debitum ordinem generationis humane per quam est introitus ad vitam. Consequenter autem sunt exteriora bona inter que fama preeminet divitiis eo quod propinquior est spiritualibus bonis. Unde dicitur Proverbiorum xxii: Melius est nomen bonum quam divitie multe. Et ideo detractio secundum suum genus est maius peccatum quam furtum, minus tamen quam homicidium vel adulterium. Potest tamen esse alius ordo propter circumstantias aggravantes vel diminuentes. Magnitudo autem culpe per se attenditur ex parte p

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tantus qui g̃uius peccat si ex ꝑde
libacõe peccat q̃ si peccat ex i
firmitate · ul incautela · et ß h̃
peccata loricos h̃nt aliq̃ leuita
te i quatu desfacili ex lapsu lig
ue ꝓueniut · absq magna ꝑme
ditacõe ¶ Ad · 1 · g° dd' q illi qui
dethut ꝑpo impedientes fidẽ me
broꝝ ip̃ius derogant dimitatem
cui fideles innitũtur · Unde nõ e
simplex detraccio ß blasphẽia
¶ Ad ij dd' q g̃uius ꝑcim est qtu
melia q̃ detraccio i quatu habz
maiore ꝯteptu ꝑximi sicut et
rapina est grauius ꝑctm q̃ fur
tu ut sup̃ dictu est / contumelia
tn̄ nõ est g̃uius ꝑcim q̃ adulteriu
nõ eni g̃uitas adulterij ꝯsistit
ex ꝯiunctõe corpoꝝ / ß ex deordi
nacõe ꝯcãcois huane / contumeli
osus aut nõ sufficet causat i
iniuria alio · ß occonalit tn̄ di
midit iniuriãs / i quãtu s̃ ꝑbr q
mala aliqs ꝯmit alios quatu
inse est ab eius amicicia separat
luz adh̃ ꝑmos ubi nõ cogantur
sic et detractor occasionali
est homicida i quatu sculz per
sua ũba dat alti occom ut ꝑxi
mu odiat ul ꝯtepnat · ꝑt q°
inepla clemet dr̃ detractores
esse homicidas s occasionalit
quia qui odit frez suu homicida
est · Ut dr̃ · 1 · Jo · iij ¶ Ad iij dd'
q Jra queit i manifesto vindi
cta inferre · Ut ꝑhr d' r ij
Rethoꝛ · Ideo detraccio que e
i oculto nõ est filia ire sic co
tumelia ß mag' i uidie quem
tur quiuerq̃ minuẽ gliaz
ꝑximi · n° tn̄ sequit ꝓpt h q

detraccio sit g̃uior q̃ ꝯtuelia
qz ex minori uicio ꝑt oriri
maius ꝑctm / sicut ex ira nascit
homicidiu et blasphemia / origo
eni ꝑctoꝝ attendit s incli
sione ad fine q est ex ꝑte ꝯ
uersionis · g̃uitas aut ꝑctati
mag' attenditur ex ꝑte auũsi
onis ¶ Ad iiij dd' q qz ho let
atur i sentencia oris sui · Ut
dr̃ ꝑũ xv · inde e ille q detr
incipit mag' amãe et credere
q dicit et ꝑ ꝯns ꝑxi'm mag'
odiẽ et sic mag' recedẽ ag
nicione iusti / iste tn̄ effectus
ꝑt sequi ex alijs ꝑctis q ꝑ
tinet ad odium ꝑxim ¶
A diuu sit ꝑctm vi q audios
qui tollerat detrahentem
nõ g̃uiter peccat · nõ eni aliq̃s
mag' tenatur alti q̃ sibi ipi
· ß laudabile est si ꝑcet homo
suos detractores tollet · Ut
eni gregorius sup ezech · omel
ix · Ligwas detrahentiu sic ũro
studio nõ debemus excitare ne
ipi ꝑeant ita ꝑsua malicia
ex ꝑta tas debemus eq̃nimiter
tollarẽ ut nobis meritu crescat
g° nõ peccat ds detractionibz
alioꝝ nõ r'sistat ¶ q° · Ut ix
dr̃ · Ro · q dicis ubo iustat nullo
mo · ß qui ad detrahit ũba iust
at dd° ut sup̃ doz est g° ui
q nõ ꝑ teneat ho detraccio
omibus r'sistẽ ¶ ß · Nullus
debz impedire id q est inuti
litate alioꝝ ß detraccio frequ
ter est utilitate eoꝝ ꝯtra
quos detrahitur · Ut eni quis
quia · Ro · vnq̃ detraccio ad
uersus bonos excitat ut q°s

ut quos ut domesticos adula-
rio. ut alios favore et cultu co-
luerunt. Detractio huiusmodi g[ravis]
aliquis non debet detractiones
impedire ¶ Secundum est quod quis debet
cavere ne linguam aut aures ha-
beas pruriētes ut aliquis de-
trahas aut alios audias de-
trahentes ¶ Tertio dicendum quod secundum apostolum
Ad Ro. i. Digni sunt morte non
solum qui peccata faciunt sed etiam qui
facientibus consentiunt / Et quidem
contingit dupliciter. Uno modo directe
quando scilicet quis inducit alium ad peccatum
ut ei placet peccatum. Alio modo indi-
recte quando scilicet non resistit cum re-
sistere posset. et hoc contingit quandoque
non quia peccatum placeat sed propter
aliquem humanum timorem. Dicendum est ergo
quod si aliquis detractiones audi-
at absque resistentia videtur de-
tractori consentire. Unde fit parti-
ceps peccati eius et si quidem
inducit eum ad detrahendum ut sal-
tem placeat ei detractio propter
odium eius cui detrahit non minus pec-
cat quam detrahens et quandoque magis.
Unde hoc dicit Detrahere aut
detrahentem audire quid horum dam-
nabilius sit non facile dixerim.
Si vero non placeat ei peccatum sed
ex timore ut negligentia vel
etiam verecundia quadam obmittit
repellere detrahentem peccat quidem
sed multo minus quam detrahens et
plerumque venialiter / quandoque etiam hoc
potest esse peccatum mortale ut puta
hoc quod alicui ex officio incum-
bit detrahentem corrigere ut puta
aliquem prelatum quando sic ut puta vi-
vere quamvis humano quandoque potest

esse peccatum mortale ut supra dictum
est ¶ Ad i. ergo dicendum quod detractio-
nes suas nullus audit quia sed ma-
la que dicuntur de aliquo eo au-
diente non sunt detractiones proprie
loquendo / sed contumelie ut dictum est
Possunt tamen ad notitiam alicuius detra-
ctiones que ipsum sunt alios relatio-
nibus pervenire et tunc sui arbi-
trii est detrimentum sue fame pa-
ti nisi hoc vergat in detrimentum aliorum
ut supra dictum est. Et ideo in hiis po-
test commendari eius patientia quod patienter
proprias detractiones sustinet. Non
est autem sui arbitrii quod patiatur detri-
mentum fame alterius. Et ideo in culpam
ei vertitur si non resistit cum pos-
sit resistere. eadem ratione qua tene-
tur aliquis sublevare asinum alterius ia-
centem sub onere. Ut precipitur Deute-
ronomii ¶ Ad ii. dicendum quod non semper
debet aliquis resistere detractori
arguendo eum de falsitate maxime
si quis sciat verum esse quod dicitur sed debet
eum verbis redarguere de eo quod pec-
cat sic detrahendo. vel saltem osten-
dere quod ei detractio displiceat per
tristitiam faciei. Quia ut dicitur Pro-
verbiorum. Ventus aquilo dissipat plu-
vias et facies tristis linguam de-
trahentem ¶ Ad iii. dicendum quod utilitas
ad que ex detractione provenit non
est propter intentionem detrahentis sed
ex dei ordinatione qui ex quolibet
malo elicit bonum / et ideo nichilominus
est detractoribus resistendum
sicut et raptoribus vel oppresso-
ribus aliorum quamvis ex oppressione
vel spoliatione patientium mer-
tum crescat. Sequitur alia questio.
Deinde considerandum est de susurratione.

Istud liber est monasterio nostro. [illegible]

Deinde considerandum est de susurratione